

Зінаїда ТУРЧИНА: «Важливо робити ставку на своїх українських гравців»

■ «ВЕЧІРКА» ПРОДОВЖУЄ СЕРІЮ ПУБЛІКАЦІЙ ПРО ПОЧЕСНИХ ГРОМАДЯН КИЄВА. РОЗПОВІДАЄМО, КОЛИ Й ЗА ЩО ЇМ ЦЕ ЗВАННЯ ПРИСВОЇЛИ, ЯКИМИ ДІЯМИ СТОЛИЦЯ ПРОСЛАВЛЯЛАСЯ

Лілія СКУПЕЙКО

«Її називали королевою ігрового майданчика, гросмейстером м'яча. Вона мала дивовижний таланти читати «гру з листа» та обирати найвлучніший із можливих варіантів завершення атаки...», – таку характеристику дають найкращій гандболістці планети ХХ століття більшість із вітчизняних та закордонних видань. Зараз Зінаїда Михайлівна – президент гандбольного клубу «Київ-Спартак». У свої 72 вона жвава, активна, оптимістична. Дворазова олімпійська чемпіонка знає ціну своєму часу. Її життєве кредо міцно пов'язане зі спортивним гандбольним підґрунтям – це, передовсім, дисципліна, чесність, відданість своїй справі.

Життя розставило акценти так, що справою життя легенди гандболу Турчина стало «закріплення пам'яті минулого» в прийдешньому та майбутньому. Цьогоріч чоловікові та тренерів Зінаїди Михайлівни Ігорю Турчину виповнилося б 82. Акордний ювілей пам'яті незабутнього тренера запланований на осінь. «Кубок Турчина» вкотре введе на поверхню і ті негаразди, з якими стикається український гандбол, і водночас дасть йому надію на нові злети.

Для пересічних Зінаїда Михайлівна – зірка та легенда. Для онуків вона – лагідна та любляча бабуся. Для дітей – надихаючий приклад, опора й надія.

– Я не дуже люблю розповідати про себе.

– **А ми більше розмовляємо про гандбол. Яке його обличчя нині?**

– Знаєте, таке враження, що Турчин у 1993-му забрав із собою «увесь гандбол»: і перемоги, і все, до чого він готувався упродовж життя...

– **Хіба може бути так, щоб жоден тренер не зміг наростити команді «нових м'язів»?**

– За життя Турчина до нас на спортивні збори приїздило багато тренерів, зокрема із скандинавських країн. Вони всотували все, що відбувається під час тренувань, як губка, занотовували інформацію, знімали на відео тренувальні процеси, ігрові моменти. Зараз я дивлюся на гру збірних команд Норвегії, Данії і чітко бачу, що вони перейняли у нас багато чого. Тепер скандинави – одні з найсильніших гандболістів у світі. Наша збірна, на превеликий жаль, в цьому році не потрапила навіть на відбір чемпіонату світу (відбудеться у Франції у грудні місяці). – Авт.). Тривають підготовчі попередні ігри, щоб пройти на змагання Європи. Але це все буде вже у новому році.

До речі, після провальної гри у травні президент Федерації гандболу України Андрій Мельник вдавас до різких рішень та відрахував п'ятьох гравців-легіонерів.

– **Чому?**

– Я давно казала, що потрібно робити ставку на наших українських гандболістів. Ми їх постійно вивчаємо, бачимо на всіх змаганнях, можемо разом з ними відпрацьовувати майбутні стратегії під час ігор. Легіонери – це своєрідні заробітчани, вони не думають про гідність українського спорту, не викладаються повною

мірою. Виходять на майданчик на 5-10 хвилин, а решту часу – просиджують на лаві.

– **А в збірній України із гандболу є дівчата зі «Спартака»?**

– Так, Катерина Воскобойник і Олена Шупик. Це найсильніші гандболістки команди, але вони, як і більшість українських спортсменів, вирішили переїхати за кордон. Їм запропонували роботу в Азербайджані й неспівставну із нашою заробітну плату. Багато й сильних тренерів так само, як і гравців, полишають українські кордони, аби заробити на життя. Це вкрай болісне питання. Не менш болісне й те, як вивести вітчизняний гандбол на вищий рівень. Ми не рушимо з місця без фінансової підтримки. Через брак коштів втрачаємо тренерів, гравців, які були б «зірками» наших спортивних клубів. Одне слово, гідних українських гравців у нас чимало, однак найліпші просто звідси виїхали. Хто до Хорватії, а хто до Німеччини...

– **Зінаїдо Михайлівно, в суперлізі нарахувала шість жіночих гандбольних українських клубів: «Галичанка», «Карпати», «Реал», «Дніпрянка», «Спартак», «Єврокомуніверситет». Скільки їх в цілому в Україні?**

– Є ще жіноча вища ліга – 7 клубів: «Бровари», «Педуніверситет-Енерго», ДЮСШ-4, «Хмельничанка», «ТНУ ім. В.І.Вернадського-ДЮСШ-21», «СумДУ», «Південна Пальміра», дитяча ліга. Приблизно стільки ж масмо і чоловічих гандбольних клубів вищої та першої ліг. У чоловічій суперлізі 9 клубів: «МОТОР», «ЗТР», «Донбас», «ЗНТУ-ЗАБ», «ЗТР-Буревісник», «Портовик», «ЦСКА-Київ», «КДЮСШ – ЛДУФК», «Енергетик – НАЕК».

До слова, в Києві зокрема та Україні в цілому багато дитячих спортивних шкіл, де можна за-

Я киянка. Що б мені не обіцяли, все одно звідси нікуди не поїду. А в нинішньої молоді відсутнє відчуття патріотизму. Раніше виходиш на спортивний майданчик – і готовий «розірвати» суперника, перемогти, але не за гроші, а за свою країну, своє місто. Зараз цього немає

йматися гандболом. Це показник, що він такі має шанс на світле майбутнє.

– **А скільки таких спортивних шкіл має Київ?**

– П'ять: КСЛІ, «Стрімкий м'яч» (створений у 2002 році завдяки зусиллям З. Турчиної. – Авт.), ДЮСШ-2, ДЮСШ-17, ДЮСШ-10. У Київській області – БВУФК.

– **У світі існує три міжнародні федерації гандболу (Asian Handball Federation, European Handball Federation, International Handball Federation) та шістьдесят три національні федерації гандболу. Де найліпший стан справ із цим видом спорту?**

– У Данії, Франції, Німеччині, хоча там чомусь слабшають позиції, Румунії, Угорщині. На рівні з нашою збіркою, на превеликий жаль, нині Македонія. Ми майже в кінці. Якщо брати саме «Спартак» за європейським рейтингом, то він не надто слабкий.

– **А чи допомагає вам якимось чином посилювати позиції столична влада? І в який спосіб?**

– Передовсім, це фінансова допомога. Сприяння є і від Міністерства молоді та спорту, Національного олімпійського комітету. Надзвичайно важливим вважаю внесок нинішнього президента Федерації гандболу України, заступника директора Департаменту освіти і науки, молоді та спорту – начальника управління молоді та спорту КМДА Вадима Гутцайта.

– **На якій першочерговій потребі вітчизняного гандболу доцільно акцентувати саме зараз?**

– Києву однозначно потрібна ігрова зала європейського зразка на п'ять-шість тисяч глядацьких місць. Це норма Європейської федерації гандболу для проведення хороших турнірів на кшталт Ліги чемпіонів. Наразі маємо тільки Палац спорту, але, щоб провести там якесь із змагань, слід викласти космічну суму на оренду. На превеликий жаль, за нинішніх реалій спорт тісно переплітається із комерційними питаннями. У Харкові є новий палац спорту, є у Запоріжжі, у багатьох містах, а в Києві немає. Тобто виходить, що столиця не має жодної з ігрових зал європейського гатунку. А це першочергова потреба і для дитячого гандболу, і для майстрів вищого класу. Наразі спортсмени вимушені тренуватися в шкільних залах, які мають вкорочені майданчики. Мінімальна потреба – 20 на 40 квадратних метрів, а у школі площа зали – 18 на 28.

– **Торік «Кубок Турчина» не проводився через брак коштів?**

– Ні. Саме на період проведення нашу збірку запросили до Іспанії на відбірковий турнір до чемпіонату світу за участі Голландії, Іспанії...

А цьогоріч ми кубок обов'язково проведемо. Це традиційний турнір, на який запрошуємо до участі від чотирьох до шести збірних команд. До 2014 року мали можливість запросити шість. Тепер наш максимум – чотири. Коли Турчин пішов із життя, я сказала, що допоки житиму, робитиму все можливе, аби пам'ять про Ігоря та його команду жила. «Спартак» справді легендарний клуб. Йому вже 56 років. Таких перемог не мав жодний із клубів у світі. Ми 20 разів були чемпіонами СРСР, 13 – вигравали Кубок чемпіонів Європи, брали перші місця на чемпіонатах світу, олімпіадах. До речі, у складі збірної із 12 дівчат дев'ятеро були киянками. Це вже заслуга і київського «Спартака», і Києва.

– **Подейкують, що гандболістки йдуть на «пенсію», як і художні гімнастки, ближче до тридцяти років. Із семи дівчат олімпійського складу «Спартака» найстаршим – 27...**

– Я грала до 42-х років, і це не межа. Взагалі гравець розкривається в 20-21 рік. У цей період можна напевне зрозуміти, чи вийде з нього хороший гандболіст. До нас дівчата приходять після 11-го та рідше 9 класів. 3-поміж них є талановиті. Проблема в тому, що ми не можемо їх втримати. Їх переманюють за рік-два, зокрема, Польща, Румунія.

– **Можливо, треба втілювати в життя якісь додаткові програми щодо розвитку спорту?**

– Із 2017-го у середніх загальноосвітніх навчальних закладах столиці до освітніх шкільних навчальних програм введено міні-гандбол. Там хлопці грають разом із дівчатами по троє. Це дуже важливий крок. Як все розвиватиметься далі, подивимося. Міністерство освіти та науки підтримало таке нововведення.

– **Тепер головне, аби ще більше перспективних молодих гандболістів дійсно не переманила Європа.**

– Я киянка. Що б мені не обіцяли, все одно звідси нікуди не поїду. А в нинішньої молоді відсутнє відчуття патріотизму. Раніше виходиш на спортивний майданчик – і готовий «розірвати» суперника, перемогти, але не за гроші, а за свою країну, своє місто. Зараз цього немає.

– **Хіба таку філософію виховання не дає спорт?**

– Спорт мене навчив багато чому. І своїх дітей та онуків навчала й вчу дисципліні, порядності, чесності. А ще слід любити свою справу та викладатися в роботі на всі 100%.

Інакше результату не буде. На високі перемоги потрібен час та праця. Восанне збірна України з гандболу взяла винагороду у 2004-му на Олімпіаді в Афінах. В ній було семеро дівчат зі «Спартака», а решта – з запорізького «Мотора» (нині клуб не існує. – Авт.). До бронзи команду привів тренер Леонід Ратнер. Після цього все «стало на паузу».

• ДОСЬЄ «ВК»

Турчина Зінаїда Михайлівна. Народилася 17 травня 1946 року у Києві. Українська гандболістка, олімпійська чемпіонка монреальської (1976 р.) і московської (1980 р.) Олімпіад, бронзовий призер Олімпіади в Сеулі (1988 р.) в складі збірної СРСР з гандболу. Закінчила Кам'янець-Подільський педагогічний інститут (1972 р.). Чемпіонка світу в 1982-му і 1986-му. Провела понад 500 матчів за збірну СРСР (з 1965 по 1988 рр.)

1990–1994 рр. — граючий тренер, 1994–1996 рр. — головний тренер команди «Спартак» та збірної України з гандболу. Президент гандбольного клубу «Київ-Спартак» (з 1993 р.). Почесний громадянин Києва (з 2001 р.) У 2000 році за результатами опитування, проведеного Міжнародною федерацією гандболу, Зінаїдою Турчиною визнано найкращою гандболісткою ХХ століття.